

ESZMETÖREDÉKEK.

MÉCS LÁSZLÓ.

Mécs Lászlóról *ma* igen nehéz újat írni. Bár alig hat esztendeje, hogy első verses kötete megjelent (*Hajnali Harangszó*), mégis benn él neve a magyar irodalmi köztudatban, egyre-másra jelennek meg róla ismertetések és tanulmányok, egyik-másik verse már az iskolai olvasókönyvbe is belekerül, sőt költészete körül irodalmi vita támad.

Bármennyire ismerik azonban Mécs László költészetét, még sincs róla kialakult közvélemény. Kivéve azt a megállapítást, hogy tehetséges költő, minden kritikus mást lát benne és gyakran homlokegyenest ellenkező vélemények hangzanak el róla. Amikor Bodor Aladár¹⁾ már első kötetében a teljesen kész, érett költőt találja meg, Brisits Frigyes²⁾ szerint nem lehet még róla elmondani, hogy teljesen készen van. Császár Elemér³⁾ ezt írja: „Ismeretes, hogy Mécs László irodalmi szereplését az u. n. emigráns írók között kezdte, forradalmi és pacifista szellemben“. Nem sokkal e sorok megjelenése előtt pedig Ávasi Sándor⁴⁾ megállapítja, hogy „Mécs nem forradalmár, de a forradalmi költészet bátor hangján beszél“. S míg Császár Elemér⁵⁾ azt találja, hogy Mécs mindig eredeti és „mindig újszerű, amit énekel“, addig Komlós Aladár⁶⁾ azt hirdeti, hogy „Versei osztódással szaporodnak. Lelkébe nem kerül új versnemző megindulás, egy-egy régi élményről csingilingiz újra meg újra“. Említhetnők még egyszer Bodor Aladárt, aki Mécs verseiben szigorú logikájú szerkesztést talál és Rédey Tivadart,⁷⁾ ki a konstrukcióhiányt rója meg bennük, és idézhetnénk még több véleményt, melyek Mécs Lászlóval kapcsolatban sajátágosan ellenmondanak egymásnak.

Miért oszlanak meg ennyire a vélemények? Ha Mécs László valami meghatározott irodalmi párthoz szegődött volna, mint ahogy annak idején Ady eljegyezkedett a Nyugattal, akkor mindez érthető volna. De Mécs irodalmilag teljesen független egyéniség, versei a legkülönbözőbb folyóiratokban jelennek meg. Külső okok tehát nem magyarázzák meg ezt a jelenséget, s így okát a költő egyéniségében kell keresnünk.

És itt meg is találjuk. Mécs László *lelki kettősége* ez az ok. Felismerte ezt már a kritikusok egy része, de maga a költő is. Két különböző gyökérből táplálkozik költészete. Az egyik: az életet a könnyebbik oldaláról nézni, „pacsirtadalos“-ként élni, a másik: másokért élni és velük szenvedni. Innen verseiben harmónia és diszharmónia különös váltakozása, innen költészetének ellentétes értékelése.

Nem akarjuk mások után újra idézni azon sorait, melyekben arcának kettsőségéről beszél. De lehetetlen nem idézni remek versét, ahol két nagybátyja képében önmagát szimbolizálja. Az egyik nagybácsi:

1) Debreceni Szemle 1928.

2) Élet 1925.

3) Budapesti Szemle 1929.

4) Prágai Magyar Hírlap 1929. febr. 3.

5) Budapesti Szemle 1925.

6) Nyugat 1926. II. kötet.

7) Napkelet 1924.

Bájos, gézengúz, vén bohém gavallér,
ki megmaradt csodának még e korban,
amelyben vér foly és sátáni tallér.

A másik, a pap:

Az öccse nem tud ily kacagva élni:
Kígyót rejt néki álmok rózsabokra
s fájdalmas volna útját újra mérni.

A költő szíve „hintáz köztük . . . újra s újra“ s ha hangulata szomorú,

. . . lelkembe toppan tréfa-készen
az arslán, súg gáláns históriákat
s pipaccsal tarkul mélaság-vetésem.

— — — — —
Máskor, ha kedvem lakziban bokázgat,
— — — — — megjelen
másik nagybátyám és fülembé súgja,
hogyan meghalok tán még ez éjjelen . . .
(Az elvarázsolt kertnek nincs kiútja . . .)

(Két nagybátyám.)

*

Mécs László lelki kettőssége mindenekelőtt a fiatalos, szinte gyermekes életörömben nyilvánul meg, amellyel szemben áll a magára kényszerített felelősségteljes, öreges póz. Gyermekes kedvteléseiről kedves képet rajzol egy levele. Ezt írja benne: „ . . . én szeretek diákosan elbújni, lézengeni az emberáradatban, gyerekesen végigkóstolni a vurstli, angolpark gyerekeségeit, szóval kószálni a „lopott pillanatok parkjában“, jelentéktelen, de emberi dolgokkal színeznem a lelket, lesni az emberarcot ezer apró öröm és szenvedés tükrében“.

De nem élvezheti felelőtlen fiatalságát:

Vénit az, hogy mindig komoly szemek néznek
nem nomádként: magvetőként, komolyként idéznek.

(Egy bújdosó szegénylegény.)

És ha lakodalomba megy, míg mások mulatnak, táncolnak, neki gyermekarccal a vének padkáján van a helye, mert ő a falu plébánosa, a tisztesség így kívánja. Iparkodik korához „minden reggel hozzáhazudni néhány évet“, de a szívét hiába próbálja véníteni. Kínos vergődés ez, hiszen ereiben még bolondos álomkergető április van s szeretne lenni „gyöngyös kacagás kicsi lányok örömpiros ajkán“ s hetyke virág „duhajok suta, félrecsapott garázda kalapján“ (*Megint barátkozom a holddal*). Nem lehet, mert férfi lett,

kinek a lába-léptét megvigyázzák,
kinek híres barátok paroláját
elküldi minden táj.

(Vége a fiatalságnak.)

Megírigyli az öreg papokat, kiknek véréből már kiégette az Úristen a vágyakat és vétkeket s a szívük „nagy, csöndes béke-ség-virág“ (*Öreg papok*). A maga számára is alig várja, hogy elérkezzék az élet tele, amely „csonttá fa-

gyaszt szerelmet, álmokat . . . s acélossá keményíti a sziveket" (*Téli rapszódia*)! Milyen lelki harcokat árul el ez az elégikus vágyakozás az öregség után! Pedig azt írják róla, hogy Mécsnek lenni jó!

Egy másik fejezete Mécs László lelki kettősségének a pap és a legényember problémája. A pap Isten szolgája, akihez nem illik a földi gyönyörök vágya, a legényember pedig szabad, mindenütt nyílik virág számára. Ez a probléma már más katolikus papköltőknél is felvetődött, példa rá Harsányi Lajos nem egy verse. Mécs László egy úton halad Harsányival: mind a kettő tudják, hogy katolikus pap számára nincs szerelem a Krisztusén kívül. Mécs így énekel:

A nagy Kisértő szerelem-rögöt
dobál belém, ha lát és azt hiszi,
hogy tűzvészt gyújthat kék szemem mögött . . .

Álom-tengernek partján egy heggyen
halászik . . . horgán asszony-báj cselez,
hogy férfit fogjon kis arany legyen . . .

pedig én már a Jézus könnyeit
kutatgatom a szegények szemén
s iszom a jóság harmat-gyöngyeit . . .

(*Öreg papok.*)

Ha egy pillanatra szeretne megfeledkezni magáról, a szive mindiárt meakulpát kongat. Nem olyan nagyon virágos út ez a lemondás útja. A költő sokáig ténfergett a „habozások hídján“ s csak kemény tusa után borult Jézus szívére. És éppen, mert látjuk, a papköltő nemes erőfeszítését, azért hat kissé disszonánsan az itt-ott felcsapó Ady-hangú duhaj legénypóz:

Hej, ti vándor vén legények,
sorsosim, víg agglegények!
Hejhujjás cigányélet
a mi sorsunk: dáridó,
vérző szívet ámitó.

(*Az anyánk.*)

Szoros összefüggésben van a most tárgyalt problémával egy másik: Mécs nagyon szereti a gyermeket, de neki, a katolikus papnak, nem lehet gyermeke soha: „ . . . sohse lesz gyümölcsöm . . .“ énekli bánatosan. Innen van költészetében az agglegénykedés szomorúsága.

Ez az út az agglegények bánatkövel rakott útja:
jégre dobban lábam lépte s mindörökre nyoma vész.
Két oldalt a dermedt vágyak, vetélt célok, holt remények
soha-nyíló akácfákként állnak, állnak feketén . . .
Bimbók helyett könnyek gyöngye gömbölyül az ágak végén.

(*Siratnak engem a fák.*)

(Folyt. köv.)

(Budapest.)

Eckhardtné Huszár Irén,